

SLOVENSKI NAROD

UREJENSTVO IN UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, KNAPIJEVA ULICA ST. 5. — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26. — Izhaja vsak dan opomba. Mesecna naročnina 20.— Dn., v inostranstvu 25.— Dn.
IZKLUČNO RAZPOŠTVO na oglaševanje iz Kraljevine Italije in inostranstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Izkrcanje italijanskih čet na Kreti

V tesnem sodelovanju vojske, letalstva in mornarice se operacije uspešno nadaljujejo — Sovražniku so bile prizadejane zopet hude izgube — Nov velik uspeh letalskih sil

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je 29. maja objavil naslednje 358. vojno poročilo:

Včeraj so se naše čete izkrcale na otoku Kreti, da bi tam sodelovale z nemškimi vojnimi silami. Skupine naših bombnikov in torpednih letal so na Sredozemskem morju ponovno napadle formacije sovražnega brodogoja. S torpedi z naših letal so bile zadete tri angleške križarke. Neke nadaljnja križarka je bila zadeta od bomb. V severni Afriki so bili sovražni napadi na fronti pri Tobruku dne 27. zvečer in 28. jutraj gladko odbiti.

Angleška letala so vrgla nekaj bomb na Bengazi in na Derno. Naši torpedni čolni so sestrelili dve sovražni letali. Nek angleški častnik je bil ujet.

Vzhodni Afriki se naše čete v pokrajini Gala in Sidamo, zlasti na področju jezer in na levem bregu reke Omo še nadalje pogumno bore.

30. maja. (Stefani.) Včeraj popoldne je skupina Italijanskih bombnikov na vzhodnem Sredozemskem morju napadla sovražno vojno brodogoja. Z bombami je bila nedvomno zadeta neka križarka. Kljub hudemu odporu so se vsa letala vrnila na svoja oporišča.

V popoldanskih urah je skupina torpednih letal napadla tudi neko drugo angleško eskadro v prelivu Caso. Dosegla je popoln uspeh. S torpedi so bile zadete tri križarke, od katerih je vsaka izpodrivala nad 7.000 ton vode. Vsa italijanska letala so se varno vrnila na svoje oporišča.

Berlin, 30. maja. Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Na otoku Kreti zasledujejo nemški gorski oddelki po uspešnih bojih poraženega sovražnika. Dosegli so zaliv Armini in pripeljali zopet večje število ujetnikov. V zalivu Suda, ki so ga doslej Angleži uporabljali za mornariško oporišče, ni nobenega sovražnika več. Nemško letalstvo je tudi včeraj z močnimi skupinami bojnih in strmoglavih letal napadlo angleške postojanke na severni obali Krete uspešno ter potopilo na morju okrog otoka neko trgovsko ladjo in stražni čoln. Protiletalsko topništvo je sestrelilo dve angleški bojni letali.

Italijanske čete so se izkrcale na otoku Kreti.

Berlin, 30. maja. d. Nemška bojna letala so včeraj uspešno napadla taborišče angleške vojske v Sfakiji ob južni obali Krete. Povzročeno je bilo mnogo požarov in smatno razdejanje. Drug napad so izvedla nemška bojna letala na letališče angleškega letalstva pri Imbarkiju ob zalivu Messara na Kreti. Dva angleška bombnika tipa Bristol-Bienheim in dve lovski letali so bili uničeni.

Berlin, 30. maja. s. Včerašnji večerni tisk s velikim poudarkom objavlja poročila o izkrcanju Italijanskih čet na Kreti. Dnevnik podčrtava važnost te akcije. V okviru bitke, katere odločilna faza se je sedaj pričela, kar so priznali tudi Angleži, ki, kakor poročajo glasno vsi nevtralni opazovalci, ne prikrivajo svojih velikih skrbi zaradi neizbežnih posledic, ki jih bo imela izguba otoka.

Kandija zasadena

Berlin, 30. maja. ir. Uradno poročajo, da so nemške čete v noči na četrtek zavzele mesto Kandija (Heraklion) na Kreti. Prav tako je bilo zasadena pristanišča in letališča. Več sto angleških vojakov je bilo ujetih.

Berlin, 30. maja. s. O ostrih bojih za mesto la Canea se izvejo naslednje podrobnosti:

Angleži se umikajo na vsej črti

Po padcu Kaneje in Kandije se pripravljajo Angleži na popolno evakuacijo Krete

Atene, 30. maja. rs. Zaradi poraza pri Kandiji se sovražnik umika tudi v tem odseku. Angleži se pripravljajo za odhod čez morje.

Berlin, 30. maja. rs. Sinoči se je svedelo, da je angleško poveljstvo zaradi poraza pri Canei odredilo splošen umik. Angleška oblastva so pripravila že vse za beg čez morje.

New York, 30. maja. d. Newyorški listi pravijo v poročilih o položaju na Kreti, da angleška vojska ni več v stani, da bi branila otok. »New York Post« pravi, da je položaj za angleško vojsko na Kreti že tako težak, da je vsak čas pričakovati vesti, da je borba prenehala.

Berlin, 30. maja. ir. Po nemških uradnih informacijah so bile angleške čete po padcu Kaneje na Kreti prisiljene, da se odločijo za splošen umik. Poveljstvo angleške vojske na Kreti je zdaj podvelo vse ukrepe, da poskusi po morju evakuirati čete z otoka.

Pregled borb v Afriki in na Kreti

Rim, 30. maja. s. Včerašnje vojno poročilo pojasnjuje nove akcije proti sovražniku, ki skuša stresti obkolitev v Tobruku. Glede na sovražnikovo zadržanje je treba sklepati, da se nahaja sovražnik v čimdalje bolj neprijetnem položaju v tem zadnjem kritičnem trenutku, na katerem se je

Najhujša borba se je razvila za zadnje postojanke, ki so jih držali Angleži. Sovražno topniško streljanje, bodoče žice in naravne ovire so oteževale napade. Kljub vsem oviram pa so nemške planinske čete vdrle v sovražne položaje. Bila se je borba na nož, ki se je končala z uničenjem in zajetjem številnih sovražnih edinic. Zaradi prodora angleške obrambne črte se je zrušila vsa obrambna fronta okoli Caneje in v gorah, visokih do dva tisoč metrov.

Nemški bombniki so včeraj napadli angleške čete, ki so se zbirale v Sfakiji. Bombniki so povzročili številne požare. Druga nemška letala so z enakim uspehom napadla neko sovražno letališče v zalivu Messara. Uničena sta bila dva parata tipa Bristol Bienheim in dve angleški lovski letali.

Berlin, 30. maja. ir. O zavzetju Kaneje po nemški vojski poročajo, da so bili boji v okolici mesta do zadnjega, dokler niso nemške čete zasedle stare kanejske trdnjave in utrjene vasi Galatos v gorovju pri mestu. Zaradi naravnih utrjenih postojank, s katerimi so razpolagali Angleži, so bile operacije izredno otežene. Nemški gorski oddelki pa so končno le prodrli v angleške postojanke. Borbe so se vršile od moza do moza. Mnogo angleških vojakov je bilo ujetih.

Italija nosi glavno breme

Zagreb, 30. maja. s. Vojaški kritik »Novoga lista« posveča Italiji članek, v katerem opisuje velik pomen nalog, ki jih je Italija prevzela in ki jih izvršuje njeno hrabro vojaštvo. Kritiki pravi: Fašizem je ustvaril vse potrebne pogoje za končno zmago. Nadčloveški so bili problemi in nadčloveški napori. Italija je postala država, kjer cvete delo in se pretaka novo življenje. V tej ogromni borbi se odlikuje Italija po svojem zagonu in samozaupanju. Njena zvesta zavezništva je Nemčija. Glavno breme borbe v Sredozemlju leži na ramah Italije. Proti Italiji se bore najboljši angleški generali in admirali kakor Wavel in Cunningham ter najboljši in najbolj oborožene čete angleškega imperija. Italija je dosegla velike pomorske in letalske uspehe. Ta ogromna borba se bo nedvomno srečno končala za Italijo in italijanski narod.

Angleži imajo velike izgube

Amsterdam, 30. maja. d. Kakor javlja poročilo glavnega stana angleške vojske iz Kaira, so se angleške čete na Kreti umaknile na nove postojanke vzhodno od zaliva Suda. Poročilo pravi, da so angleške čete v borbi iz bližine prepele težke izgube.

Še dve angleški križarki zadeti

Rim, 30. maja. s. Angleška admiralteta je priznala potopitev še ene angleške vojne ladje v vzhodnem Sredozemlju. Gre za križarko »York«, ki je bila potopljena pred Kretom. Angleška uradna agencija sporoča, da se je zaradi letalskega napada potopila tudi pomožna angleška vojna ladja »Patia«.

Potopljen grški parnik

Atene, 30. maja. rs. Grški parnik »Helen« je na poti iz Korinta zadel ob mino ter se potopil. Pri nesreči je utonilo nekaj Makedoncev, vojnih ujetnikov bivše jugoslovanske vojske.

majhne utrube, katere je prej izgubil, da bi se lažje kretal in olajšal pritisk, v katerem se počasi duši. Sovražnik skuša predvsem pregnati našo artilerijo in naše sile, ki napadajo čimdalje bolj občutljive točke trdnjave. Toda tudi v teh namerah sovražnik nima uspeha. Zadnje napade je sovražnik izvedel zvečer dne 27. t. m. in jih ponovil v jutru dne 28. Napadel je položaje, ki so v naših rokah, pri Sgiefet Slejmanu v zapadnem delu bojišča. V obeh primerih je takojšnja in močna reakcija naših čet zavrnila sovražnika in ga prisilila k umiku, pri čemer so bile njegove izgube velike. Dne 28. t. m. je dan potekel precej mirno na celotnem odseku. Udeleževali so se samo, kakor običajno, artilerija in patrole.

Na fronti pri Sollumu se nadaljuje čiščenje terena, katerega so osvojili okoli prelaza Halfaya. Zajeli smo ponovno sovražne vojske in zaplenili obilen plen avtomatičnega orožja in raznega materiala v Bengaziju in Derna sovražnikovo bombardiranje s slabimi letalskimi silami ni povzročilo večje škode in tudi ne žrtev. Letalski napad so odbile naše lahke pomorske edinice, ki so sestrelile dve sovražni letali.

Najzanimivejša in polna uspehov je bila bojna aktivnost predvčeršnjim na Kreti, med tem ko nemške sile nadaljujejo

jo s čimdalje večjim uspehom svoje borbe, so stopile znatne skupine naše armade v akcijo. Izkrcali so se na otoku, spremljali sta jih in štiti naša mornarica in letalske skupine.

Prva poročila potrjujejo, da je operacija sijajno uspela in da se odlično razvija. Angleška mornarica je skušala otežiti izkrcanje, bila pa je napadena s velikim uspehom od naših bombnikov. Bombe so zadele svoje cilje in najmanj ena križarka je bila hudo poškodovana. Kmalu nato je bila ista pomorska skupina sovražnika napadena z zračnimi torpedi. Eno izmed letal, v katerem sta bila poročnik Cimichi in maršal Codognini, je s torpedom zadelo neko križarko velike tonaže. Z ladje se je dvignil rumen plamen s stolpom vode, kar je povzročilo eksplozija. Neko drugo letalo, ki ga je pilotiral kapitan Luise, že vaju uspehov take vrste, in s podporočnikom Pardiniem in maršalom Luppijem, je izstrelilo torpede v prednji del neke križarke. Končno je letalo, ki ga je vodil tenente Greco in narednik vodnik Di Gennaro torpediralo tretjo križarko, ki je takoj po napadu prenehala streljati in se je hitro oddaljila. Kljub zelo močnemu delovanju protiletalske obrambe z ladji, so se vsa naša letala vrnila na oporišča s preluknjanimi letali, toda z zdravo posadko. Sovražnik je po tako hudih preizkušnji pobežnil v varnejša področja.

Argentina bo ostala strogo nevtralna

V poslanci kongresu poudarja podpredsednik republike, da bo Argentina svojo nevtralnost z vsemi sredstvi štiti

Buenos Aires, 30. maja. s. Podpredsednik republike Castillo je otvoril novo zasedanje parlamenta s poslanico. V njej je obeležil mednarodni položaj. Argentinsko nevtralnost je definiral takole: Naša država ni brezbrizna glede na bol, ki jo je vojna povzročila mnogim narodom. Tudi mi čutimo del vojnih posledic in skrbi nas bodočnost. Nas pa se spor in njegovi vzroki nič ne tičejo. Zaradi tega je bilo nevtralnost stališče države jasno že od vsega početka. Pripravljeni smo ohraniti to svoje stališče lojalno in trdno in napeti vse svoje sile, da svoje ravnanje tudi pravno zaščitimo.

Poslanica obravnava nadalje krizo, ki je nastala v argentinskem pomorskem prometu. Vlada se je odločila najeti ali kupiti ladje vojskojnih sil, ki so se zateleke v argentinske luke ter se posluževati teh ladij v sporazumu z njihovimi lastniki. Zornost je vzbudila okolščina, da se Castillo v svoji poslanici ni malo ni dotaknil vojne politike Zedinjenih držav in da sploh ni omenil ameriške kontinentalne solidarnosti.

Po čitanju poslanice podpredsednika Castillo so podali ministri svoja poročila. Poročilo zunanjega ministristva znova poudarja

ja argentinske pravice do Malvinskih otokov. Argentinska vlada se trudi skupno z drugimi ameriški državami za ustanovitve novih tržišč za argentinsko proizvodnjo. Glavni pogoj za to je postopna opustitev carinskih meja, nakar naj bi sledil carinski sporazum z vsemi obmejnimi državami. Vojni minister je v svojem poročilu zahteval pomožitev vojske, ker število prebivalstva vedno bolj narašča. Poročilo navaja dalje, da je pouk rezervistov pomanjkljiv za narodno obrambo. Letalstvo se je znatno izpopolnilo. Ker Argentina strogo izvaja svojo nevtralnost, je njena vojna mornarica skoraj neprestano na vožnji. Poročilo vojnega ministristva pravi, da bo treba glede na vojno v Evropi reformirati vojno mornarico. Vlada je končno zahtevala 26 milijonov pezet za izpopolnitev argentinske trgovinske mornarice.

Pomanjkanje aluminija v Ameriki

New York, 30. maja. rs. Zaradi pomanjkanja aluminija je komisija za civilno obrambo odredila zbiranje aluminijastih ostankov po vsej državi.

Napetost med Japonsko in Nizozemsko Indijo vedno bolj narašča

Tokio, 30. maja. rs. Japonski listi pišejo o zastojih pogajanj med Japonsko in Nizozemsko Indijo ter pravijo, da je položaj dosegel točko, ko mora Japonska zavzeti svoje odločno stališče. Za ta teden napovedanega sestanka med namestnikom japonskega zunanjega ministra in ministrom Nizozemske Indije ne bo. Japonska gospodarska delegacija bo najbrže zapustila Batavijo. Japonski tisk namiguje, da stoji za vlado v Bataviji in za njeno zavlačevalno ter neiskreno taktiko »neka gotova država«.

Kljub energični zahtevi s strani Japonske pred desetimi dnevi vlada Nizozemske Indije še vedno ni odgovorila. Listi poudarjajo, da je bila Japonska doslej dovolj potrpežljiva. Tokio, 30. maja. s. Gospodarska pogajanja med Japonsko in Nizozemsko Indijo so na trtvi točki. Na japonski strani ne vidijo nikake možnosti za zboljšanje položaja, ker je odvisnost odgovornih nizozemskih oblastev od Anglije in Amerike dokazana.

Novi načelnik štaba milice

Rim, 30. maja. s. S 25. majem je prenehal biti Achille Starace načelnik generalnega štaba M. V. S. N. Na njegovo mesto je imenovan Duce generala Enzija Galbatiya. Univerzitetna milica je praznovala včeraj s posebno slovesnostjo obletnico svoje ustanovitve.

Pomanjkanje živeža v Angliji

Rim, 30. maja. a. V lordski zbornici je lord Wolton smoli naglasil, da so se zaloge živil Velike Britanije zelo zmanjšale, tako, da najnujnejših življenjskih potrebščin ni več dovolj za vse prebivalstvo. Prišla je ura, ko bo treba misliti na njihovo pravično razdeljevanje. Predvsem bo treba racionalirati potrošnjo mleka in jajc. Slednja bi se morala v bodoče deliti le otrokom in bolnikom. Napovedal je, da bo v nekaj tednih uvedena posebna kontrola tudi nad potrošnjo rib. Vse prebivalstvo se mora zavedati, da je dejal, da je Anglija sedaj sredi trde borbe za svoj obstanek.

Zajet angleški konvoj

New York, 30. maja. rs. Iz ameriških pomorskih krogov se izve, da so nemške pomorske sile v severnem Atlantiku potopile, deloma pa zajele tri angleške transportne ladje in dve norveški cisterni v službi Anglije. Gre za parnike »Port Vellington« (8.301), »City of Winchester« (7210), »Kenodoc« (1906) ter cisterni »Palagos« (22.022) in »Cebu-Banner« (2222).

Srednjeveške metode v Indiji

Sanghaj, 30. maja. s. Angleška policija v Bombaju je sporočila vsem Indijcem, ki so se udeležili protiangleških demonstracij, da bodo javno šibani. Policijski ravnatelj je tudi sporočil, da odslej ne bo več objavljen seznam aretirancev in ranjenecov. To pomeni, da je njih število zelo visoko. V sredo je prišlo do novih krvavih spopadov med prebivalstvom ter policijo in angleškim vojaštvom. Vojaštvo je ponovno streljalo na demonstrante.

Zavržen angleški letalski napad

Berlin, 30. maja. s. Sinoči je nekaj angleških letal skušala prodrati nad francosko obalo in v Nemški zaliv. Nemška lovska letala so jih preganila in prizadejala sovražniku hude izgube. Nad Rokavskim prelivom sta bili sestreljeni dve angleški lovski letali tipa Spitfire, še preden sta prodrli do francoske obale. Ob vzhodni obali Frizijskega otočja pa so bili sestreljeni trije bombniki tipa Bristol - Blenheim, ko so skušali preleteti otoke v prav majhni višini. Na nemški strani ni bilo nikakih izgub.

Posledica stavk v Ameriki

New York, 30. maja. rs. Po početkih vojaških oblastev v Zedinjenih državah je bilo zaradi stavk v vojaških industrijah od 1. januarja pa do danes izgubljenih okoli tri milijone delovnih dni v vojni industriji. Med industrijami in delavci je še mnogo napetosti, ki omogoča vojno proizvodnjo.

Po Rooseveltovem govoru

Rim, 30. maja. s. Kakor poročajo londonski dopisniki raznih ameriških listov, Rooseveltov govor ni bil povsod v Angliji sprejet s pričakovanim odobravanjem. Angleško javno mnenje je razočarano. Tudi oni, ki so mogli prečitati celo besedilo Rooseveltovega govora, si niso na jasno o njegovem celotnem pomenu. V dobro poučenih krogih je Rooseveltovo nanigavanje na Dakar, na Azore in na Cap Verde napravilo poseben vtis. Rooseveltovo sporočilo o povečanju patrolne službe v svrhu zaščite prevoznov v Anglijo pomeni samo ublažitev alarmantnih novic s Kreti.

Tudi v Zedinjenih državah ni dosegel Rooseveltov govor pričakovanega uspeha. »Saturday Evening Post« se bavi v svojem uvodniku s posameznimi točkami predsednikovega govora in jih primerja z njegovimi prejšnjimi izjavami, ter pravi, da je vlada v Washingtonu v pravem smislu besede prevarila ameriški narod. Vlada se ne čuti varno ter se boji narodove reakcije. Vlada v Washingtonu je nestrpna in nervozna, ker se narod neče zvesti v vojno stanje in ker neče pozabiti, da je vlada objubila ostati nevtralna. Roosevelt se nikoli ni imel poguma, da bi povedal narodu resnico. Edina krivda ameriškega naroda je v tem, da je verjel v objube med volilno kampanjo.

Oregonski guverner, republikanec Soraque je izjavil, da Rooseveltov govor ne more zadovoljiti ne intervencioniste in ne izolacioniste. Intervencionisti so razočarani, ker Roosevelt ni sprožil svojega revolverja. Ves njegov govor je ena sama reka besed brez vsake praktične pomoči Angliji.

Špansko časopisje posveča Rooseveltovemu govoru kratke komentarje. »Informaciones« poudarjajo, da se bo javno mnenje, ki je po večini proti vojni, vpraševalo, kako si zamišlja Roosevelt ogroženje Zedinjenih držav s strani osmih držav, ko vendar sam trdi, da bodo Nemci le težko prišli čez Rokavski preliv. Ni vojna, ki se bliža Ameriki, ampak Roosevelt se bliža kot slepec Evropi. List »Madrid« piše, da je Roosevelt prevzel nase strašno odgovornost, ker ovira hiter mir.

Tudi v Bolgariji je napravil Rooseveltov govor zelo neugoden vtis. Listi poudarjajo, da je napravil Roosevelt nov korak na poti, ki vodi v vojno, toda trozvega računa z vsakim možnim razvojem svetovnega položaja in je pripravljena na vse morebitnosti. Sicer pa, trdi bolgarski tisk, stališče Zedinjenih držav na noben način ne more vplivati na končni izid vojne, ki jo je os v Evropi že zmagovito končala.

Finski politični krogi smatrajo Rooseveltov govor kot novo demonstracijo anglosaške govornosti, ki je povzročila že toliko zla na svetu. Toda čas je z velikimi koraki na strani osi.

Nemški tisk zmerno, toda objektivno komentira Rooseveltov govor, ki ga smatra kot tipičen proizvod tesnih Rooseveltovih zvez z židovskim svetom. Roosevelt ni povedal ničesar, kar ni že znano. S svojim sistemom, ki se ga je poslužil prej za balkanske narode, je hotel zdaj strašiti Južne Američane z nemško nevtralnostjo.

»Voelkischer Beobachter« piše, da se s temi sijajnimi argumenti ne more polemizirati. »Boersenzeltung« pravi, da je govor v popolnem nasprotju z onim, kar je na pr. sam Roosevelt 28. oktobra 1940 izjavil, da nobena ameriška ladja ne bo prevažala municije za vojno čez morje. Tečaj je šlo za predsedniške volitve. Danes pa, ko mu je predsedniško mesto zagotovljeno, krši svobodo morij, o kateri si upa še svetohilsko govoriti.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« piše: Kakor politične vojske fantazije, tako so tudi njegove trditve gospodarskega značaja docela absurdne. Roosevelt je rekel, da Američani sami ne morejo konsumirati vseh lastnih proizvodov in morajo zato izvažati. Kdo jim preprečuje izvoz? Samo vlada Zedinjenih držav hoče ovirati svetovno trgovino in podaljšati vojno. Če je statistično dokazano, da živi 45 milijonov v Zedinjenih državah v slabih življenjskih pogojih, tedaj je absurdno, ako zvrča predsednik krivdo na Nemčijo. Dejstvo je, da se v Ameriki boje, da bi narod videl, kako ose države sredi vojne in z zmanjšanimi gospodarskimi možnostmi skrbe za dobrobit svojih delavskih množic.

Washington, 30. maja. rs. Atlantska vojna mornarica je prejela nalogo, da mora razširiti svoje patrole v svrhu informacij konvojem in angleškim ladjam.

Washington, 30. maja. s. Prezident Roosevelt je imel snoci razgovor z angleškim poslanikom Halifaxom. Razgovor je prisostvoval tudi angleški finančni strokovnjak Kenyenes. Razgovor je trajal dve uri in pol in se je nanašal na produkcijo Zedinjenih držav, na obči gospodarski položaj in še posebej na kapacitete ameriške vojne industrije. Dotaknili so se tudi nadaljnjih ukrepov, ki naj bi v popolnosti zagotovili Angliji dobave iz Zedinjenih držav.

Halifax je po razgovoru novinarjem izjavil, da je sestanek potekal povsem zadovoljivo. Dodal je, da je čestital Rooseveltu k govoru, ki ga je imel pred snocnjim. Predsednik pa je bil presenečen, ker je bil na drugi strani poučen, da je s svojim govorom razočaral angleške neslužbene kroge.

Francoski protest

Viehy, 30. maja. rs. Francoska vlada je po ameriškem poslaniku izročila angleški vladi protestno noto zaradi bombardiranja Šfaza.

Izogibajmo se nepremišljenim dejanji!

Četrty most čez Gruberjev prekop

Medtem, ko so druge rušili mostove, je Ljubljana dobila še en most, ki bo kmalu izročil promet

Ljubljana, 30. maja. Po razsulu Jugoslavije so nekateri imenovali Slovenijo »deželo porušenihi mostov«. Slovenci smo v polpretekli dobi neprestano miedočevali za mostove in ceste. Vsako, še tako majhno cestno delo je bilo zaradi tega tem večji dogodek, se bolj redko smo dobivali mostove. Razvoj prometa je zahteval trdne mostove za večje obremenitve, a naše reke so marsikje premoščali tudi na glavnih cestah leseni mostovi. Napisi so opozarjali voznike, da je dovoljena le omejena obremenitev. Zato je bila še tem večja nesreča izguba številnih betonskih mostov v mnogih slovenskih krajih. Vsi mostovi bodo sicer obnovljeni, a držela trpi veliko škodo že zaradi prometnih ovir, četudi bi ji za nove mostove ne bilo treba nič prispevati.

ČE BI LJUBLJANA IZGUBILA MOSTOVE...

Ljubljani je vojna vihra povsem prizanesla, če izvzamemo vojaška skladišča, ki so bila oplenjena in zažgana v dneh razsula. Ohranjeni so ostali tudi mostovi v ljubljanski okolici. Če bi se jugoslovanska vojska umikala redno po ljubljanski kotlini, bi nedvomno ne prizanesla tudi tem mostovom. Marsikje so razstreljevali mostove brez vsakega načrta in čuditi bi se ne smeli, če bi minirali tudi ljubljanske mostove. Ti mostovi sicer premoščajo tako ozke reke, kakršne so moderni armadi le malenkostna ovira. Mesto samo bi pa bilo ohromljeno, če bi ga rezali na več delov Ljubljana, Gruberjev prekop in Gradašica. Samo Ljubljano premošča v mestu 10 mostov. Gradašica ima 7 mostov (vsehi so tudi začasni mosti). Najslabše premoščen je pa Gruberjev prekop, ki ima samo 3 mostove, če ne upoštevamo mostu ob koncu Streliške ulice, ker se ni gotov. Manjši pomen imajo mostovi Malega grabna, le eden, na koncu Opekarske ceste, je primeren za vozovni promet z večjo obremenitvijo. K tem mostovom bi bilo treba pristiati še nekaj železniških, tako sta na primer na dolenski progji med dolenskim in glavnim kolodvorom dva mostova.

MOSTOV NI NIKDAR PREVEČ

Črna več mostov drži čez reke v mestu, tem krajše so poti med posameznimi okraji in promet se laže razvija. Ljubljana je zdaj še precej goste premoščena; v enem primeru govorimo že o mostovju, o mostovju na Marjinskem trgu. Tu v resnici niso preveč 3 mostovi, čeprav bi tudi en sam, dovolj širok most lahko prav dobro služil svojem namenu. Med trinomostjem in četrtnostnim mostom je precejšnja razdalja in še nekaj časa se kaže potreba po mostu za osebni promet, bodisi pri Gruberjevem stopnišču (ta most bo še bolj potreben, ko bo Subičeva ulica zvezana z Zvezdo) ali med Dvornim trgov in Cankarjevimi nabrežji. Resno računajo z novim mostom v bodočnosti med Vodnikovim trgov in Sv. Petra nasipom in je zato tudi nova trdnica razdeljena na dve pozolpji. V prihodnosti se bo kazala tudi vedno bolj potreba po mostu med Poljanskim nasipom — pri mestnih stanovanjskih hišah — in Sv. Petra nasipom. Že pred leti so nekateri dokazovali, da bi bilo treba Ljubljano premostiti z večjim mostom za vozovni promet pri ustju Malega grabna, tako da bi bilo Trnovo zvezano z Ižansko cesto. Pričakovati smemo, da bo Ljubljana dobila te mostove prej ali slej.

BOJ ZA MOSTIČ POD GOLOVCEM

Most ob koncu Streliške ulice je zdaj v glavnem že končan. Končan je pa tudi boj za ta mostič. Naselbina pod Golovcem, ki se je zadnje leta začela širiti tudi na počeje gozdnatega Golovca, je že dolgo potrebovala še eno zvezo z mestom, neposredno med Hradskega cesto in Streliško ulico. Prebivalci so se zavzemali dolga leta za novi most, ki jim ga je občina tudi obljubila. Od obljub do dejanja je pa pogosto dolga pot. Že nekaj let je bil odobren kredit, vendar so se pojavljali neprestano kakšni zadržki. Nekaj časa je celo kazalo, da bodo načrti odloženi enkrat za vselej, zlasti še, ker se je nekaterim zdelo, da most ni tako nujno potreben. Težave so bile tudi zaradi tega, ker pot do novega mostu na desnem bregu prekopa drži čez železnico. Zato je imela še železniška uprava besedo.

JESENI SO ZAČELI

Delo pa je vendar bilo razpisano in prevzelo ga je podjetje inž. A. Umek iz Ljubljane. Delati so začeli v začetku septembra. Čeprav je most namenjen samo za osebni promet, je vendar precej velik. Premostitev z železno konstrukcijo bi bila preprostejša, a doba železnih mostov se je že preživela. Betonski mostovi so mnogo bolj vzdržljivi in vzdrževalni stroški ne pridejo niti v poštev, medtem ko je treba železne konstrukcije na prostem stalno skrbno varovati pred rjo. To omenjamo samo mimogrede, ker so se nekateri vpraševali, zakaj se niso odločili za železni most, češ delo bi bilo mnogo prej končano, ker bi bilo treba betonirati samo temelje.

BETONSKI OBOK Z RAZPETINO 35 m

Konstrukcija novega mostu je eleganten betonski obok z razpetino 35 m. Most je projektiral inž. Pogačnik. — Delo je bilo v tehničnem pogledu dovolj zanimivo, čeprav ne posebnost. Vprašanje zase je bila postavitev opaža v zelo globoki strugi. To se pravi, da so morali premostiti prekop z leseno konstrukcijo, ki je nosila opaž za beton. Nosilne stebre so postavili na dno struge. Voda je tam precej deroča, tik nad zapornico. Lesene opore so morale biti postavljene trdno, da jih ni voda izpodneala. Opaž za betonski lok je moral biti zelo natančen. Ta dela so bila zelo zamudna. S temelji ni bilo posebnih težav. Kopati ni bilo treba posebno globoko, ker je ob prekopu plast trdnega škrljaja. Pozimi je

delo moralo počivati dva meseca in pol. V začetku aprila, preden se je začela vojna, so beton razopazili in hkrati je komisija pregledala konstrukcijo ter ugotovila, da je bilo posodanje pravilno.

DELO BI BILO ŽE GOTOVO

Zdaj bi bilo lahko gotovo že vse delo, če bi ne nastopile nekatere nepričakovane ovire. Razen betonskih del je bilo precej dela tudi s kamnitimi zidovjem. Betonska konstrukcija premošča le strugo tik nad obrežnim opornim zidovjem, med peto oboka in bregom je pa bilo treba napolniti praznino do cestne višine z visokim nasipom nad brežino in sezidati trdno zidovje. Na levem bregu je kamniti zid med obokom dolg 5,5 m, na desnem pa celo 11 m. Desni breg je za 10 stopinj višji od levega, zato so morali tam položiti še stopnice. širina mostnega hodnika znaša 3 m; most ima torej široko enosmernega cestišča. Ni še zbetoniran in asfaltiran tlak in ne postavljena ograja, ki je iz litega železa. Delo zdaj zadržuje pomanjkanje cementa. Težave so bile tudi z ograjo, ki je bila narejena v livnici v St. Vidu že pred vojno in je je polovica že v Ljubljani. Drugo polovico pričakujejo zdaj po uspešnem posredovanju, da bi dovolili uvoz.

Dela so bila prevzeta, ko so bile še mnogo nižje cene, zato pač stroški presegaajo prvotni proračun. Proračun znaša okrog 450.000 din.

Inseriraj v »Slov. Narodu«

DNEVNE VESTI

Našim naročnikom

Ker je izhajal »Slovenski Narod« nekaj časa samo na dveh straneh, smo znižali naročnino od 14 na 10 din. Zdaj izhaja naš list zopet redno na 4 straneh in zato bo znašala naročnina od 1. junija zopet 14 din mesečno. Opozarjamo na to naše cenjene naročnik — in jih prosimo, da nam ostanejo zvesti, obenem pa, da pripravijo »Slovenski Narod« še svojim prijateljem in znancem.

— Končno smo le dobili lepo vreme! Po predsončni nevhiti in včerajšnjem močnem vetru se je nebo zjasnilo in končno smo dobili lepo vreme. Upajmo, da se to pot ne bo tako hitro poslovilo od nas, in kor se je v letošnji pomladi še nekajkrat, ko nam je komaj malo posijalo sonce, pa je že zopet začelo deževati. V ponedeljek je bil mlaj in če smemo dati kaj na vpliv lune na vreme, utegne ostati vreme stanovitno, lepo. Po mlajni sta namreč odločilna četrti in peti dan. Danes, ko imamo krasno pomladno vreme, je četrti dan po mlajju in tako lahko vsaj upamo, da se nas bo slednjic nebo usmili in nam naklonilo vsaj nekaj dni solnca in toplote, katerih je narava že tako nujno potrebna. Pa tudi ljudje se ne bomo pritoževali, če se bomo lahko po dolgem deževju in hladnem vremenu malo solnčili.

— Umili so v Gorici kmečka posestnika Jakob Stanta v starosti 77 let in Jakob Palič v starosti 73 let, 40letna Lucija Klobučarjeva in 37letna Ana Serženka.

* Rdeči križ, sekcija za socialno pomoč, sporoča vsem tistim, ki so pribežali na ozemlje ljubljanske pokrajine, da se morajo zaradi brezposelnostne pomoči in zaposlitve do vsätetega 5. junija prijaviti Borzi dela v Ljubljani, Delavski dom.

— Živinske krme bo letos manj. Na travnikih na ljubljanskem polju in v Mestnem logu je trava že precej visoka, vendar zaradi dolgega deževja ni najlepša. Verjetno je, da se bo popravila če ostane lepo sončno vreme, kar bi bilo tudi prav. Letos so v ljubljanski okolici preorali in obdelali veliko ledine, zato je travnikov precej manj in bo zaradi tega tudi živinska krma dražja, saj celo lamsko seno prodajajo po 2 din pa tudi po 2,50 din kg.

* Rdeči križ, sekcija za socialno pomoč, prost vsa podjetja in zasebnike, ki bi potrebovali kakršno koli delovno moč, da to nemudoma sporoče Borzi dela v Ljubljani, Delavski dom.

Iz Ljubljane

—lj Generacija slovenskih najmlajših umetnikov, ki razstavlja pri Bati, se je pri vsej akromotnosti tako dostojno predstavila, da je doživela pri najširšem občinstvu popolno priznanje. Naše umetnost ljubce občinstvo se je naveličalo dosedanjih metod, pa je pričelo gledati z lastnimi očmi, zato poseča razstavo v dosedaj še ne doseženem številu. Pomembna razstava, ki s prvimi koraki da slutiti prelom in preusmeritev k domačim virom, ostane odprta le še ta teden. Razstavljaajo Dolganova, Jakič, Strelejški, Perko in France Kralj. Vstopnine ni, obisk te razstave vsem najtopleje priporočamo.

— Včeraj je bilo na trgu precej jaje. Tržno nadzorstvo je poskrbelo, da je bilo včeraj naprodaj precej jajc po zmerni ceni. 6 kosov za 10 din. Gospodinjje so zelo posegale po blagu, ki je bilo zato kmalu razprodano. Značilno je, da so potem, ko je tržno nadzorstvo razprodalo jajca, začele jajca prodajati tudi nekatere prodajalke, ki prej bodisi niso hotele prodajati ali pa niso imele blaga. Skušale so jajca prodajati dražje kakor jih je tržno nadzorstvo.

lj Mrakovo gledališče nastopi! Opozarjamo na krstno predstavo najnovejše Mrakove tragedije »Sinovi starega Rimljana«, ki bo v četrtek 5. junija ob pol 20. zvečer v Franciškanski dvorani. Kot vsa svoja dela je tudi najnovejša zrežiral avtor sam, ki nastopi tudi v glavni vlogi.

—lj Zopet smo imeli promenaadni koncert. Toliko lepih promenadnih koncertov Ljubljana ni imela še nikdar kakor jih ima zadnje čase. Posebno lepo presenečenje nam je pripravila snoti godba armadnega poveljstva s koncertom v Trubarjevem parku. Že sonce samo je izvalo mnogo ljudi v Tivoli, tem večja množica se je pa zbrala v glavnem dvoredno zaradi koncerta. Ljudje so zbrano poslušali izbrano godbo in nagradili so godbenike večkrat z močnim aplavzom.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
Zanimiva in zabavna ljubavna zgodba
LEPA SUZY
Gilbert Gil, Michele Morgan, Georges Lannes, (Slovenskimi napisi.)
KINO MATICA, telefon 22-41.
Predstave ob 16., 19. in 21. uri.

KINO SLOGA, tel. 27-30
Ob 16., 19. in 21. uri
Dance poslednje!
MADAME BUTTERFLY
Maria Cebotari, Fosco Giachetti
Jutri cirkuška atrakcija
Trije vragi

Predstave ob 16., 19. in 21. uri!
Film globoke in ganljive vsebine
ZA OTROKOVO SREČO
Film je opremljen s hrvaškimi besedilom
Kino Union Tel. 22-21
Dance zadajkrat

—lj Tudi v Sibiriji kmetujejo. V mestni koloniji v tako zvani Sibiriji ob Cesti dveh cesarjev seveda nikoli ni bilo blagostanja, prebivalci pa prej zaradi izredno nizkih cen zelenjave in krompirja po večini niso čutili potrebe, da bi pridelovali živež doma. Nekateri so si sicer uredili vrtnice in jih obdelovali že prej. Zdaj so se pa tud drugi zganili. Prej je bil med vrstama barak velik in širok prostor, kjer se je igralo več sto otrok ali pa so zvečer posedali odraali. Ta prostor so stanovalci barak na mah spremenili v skrbno obdelane vrtove in njive, ki bodo dale jeseni znaten pridelek krompirja in fižola, že zdaj pa dajejo solato in drugo sočivje. Novi vrtnarji so tako pridno na delu, da so celo pozabili na kupe smeti, ki jih sproti odvažajo v Mestni log mestni smetarji, ki so jih prej redno razgrebli stikajoč za starim železjem.

—lj Pokojnine. Pokojnine za mesec junij 1941 bo pošta Ljubljana 1 dostavljala v ponedeljek dne 2. junija 41. Upokojenci se naprošajo, da počakajo pismonočje v svojih stanovanjih.

—lj Tivolski park s pestrimi nasadi, ki so ravno zdaj v najlepšem razvoju, občuduje vsak gost, ki pride v Ljubljano. Zdaj imamo v Ljubljani vse polno ljudi iz drugih krajev, in kdor le utegne, krene po Aleksandrovi cesti v park. Vsakdo pa se čudi ljubljancem, da trpe, da je vhod v park na obeh straneh železniške proge zasajen z drevesi (topoli), ki jih grših — vsaj za park — menda ni in ki nimajo druge naloge, kakor da so vsakomur napoti. Najgrša so tista drevesa, ki rasto pod kostanjmi. Ljudje iz drugih krajev opazijo te hibe takoj, imajo pa tudi lastno sodbo in okus.

—lj »Trije vragi«, film francoiske filmske produkcije v režiji Nikole Farkasa, nam predstavlja življenjsko pot treh akrobatov-umetnikov (Jean Gabin, Annabella in Fernand Gravey), ki jih je delo na trapezu združilo v tesno vez tovarišta, porajajoča se ljubezen pa jih napravi za prijatelje. Od tedaj niso več trije tovariši, ostanejo le še dva moška in ena žena. Njihovo življenje in njihovo vzajemno delo na vrvi je uničeno; strah in trepet vzemirja nekdanje tovariše. Jean Gabin je umetnik močne in dojemljive narave, pa tudi partnerica, lepa in ljubka Annabella, je filmska umetnica velikega formata. Film predvaja kino Sloga ter bo prav gotovo navdušil vse ljubljansko občinstvo.

—lj Zagarji drv imajo precej dela. Dovo drv v Ljubljano iz vsaj pod Krimom, od Velikih Lašč in iz Polhovnega Gradca se je zadnje dni povečal, vendar imajo ljubljancem še vedno skrbi s kurjavo, ker primanjkuje premoga. Slušijo se tolažilne besede, da bo drv dovolj na razpolago, vendar se ljudje iz previdnosti rajši zalagajo z večjimi količinami drv, ki jih pa seveda

plačujejo precej drago. Drušinski občeti in še večkrat gospodinjje tekaajo po cestah za vozniki z drvni, s katerimi se spotoma pogajajo za ceno. Vzame jih seveda tisti, ki lahko bolje plača. Zaradi večjega dovoza drv so prišli spet do dela tudi lastniki malih cirkularnih šag, ki so prej po cele dneve čakali na zaposlitev, bodisi doma ali pa na Gradnovem nabrežju.

—lj Rdeči križ, sekcija za socialno pomoč, prosi starše, ki bi potrebovali za nadzorovanje in vzgojo otrok vzgojitelja ali vzgojiteljico, da sporoče svoj naslov pisarni, Franciškanska ul. 6-1.

—lj Ljubljana je zdaj, ko so znova napri zatvornice, skozi mesto spet čisto nikla. Na njenem dnu se vidi spet vsa nesnaga, ki se zbira v koritu že vsa leta, odkar so se pričela regulacijska dela. Na dnu korita vidiš razne obroče koles, razbite lonce, ubite mačke, pse itd. Korito čistijo zlasti okrog Sv. Jakoba in Trnovega sprti otroci, ki brodiijo po strugi, potrebno pa bi bilo, da bi ga temeljitje očistili zato poklicani mestni delavci.

—lj Fevski zbor Glasbene Matice bo imel dravi ob pol 8. važno pevsko vajo. Nujno je potrebna udeležba vseh članic in članov. — Odbor.

—lj Zadržanje brivcev in frizerjev v Ljubljani obvešča cenj. občinstvo, da bodo brivsko-frizerjski lokali na binškošno nedeljo dopolnile od pol 8. do 12. ure odprti, na binškošni ponedeljek pa ves dan zaprti. — Uprava združenja. 288a

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 19.30 uri
Petek, 30. maja: ob 15.: Sesto nadstropje. Izven. Ljudska predstava po izredno znižanih cenah od 14 din navzdol.
Sobota, 31. maja: ob 19.30: Bog z vami, mlada leta! Premiera. Red Premierski.
Nedelja, 1. junija: ob 19.30: Komedija zmešnjav. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Izrez iz sodobnega življenja nudi Gehrljeva igra »Sesto nadstropje«, ki ponazoruje življenje kompleksa ljudi, stanujočega v šestem nadstropju majhnega pariškega hotela. Izvrstno orisane osebe in njihove usode, so podane v devetih slikah. V igri se družijo veseli in resni prizori. Opozarjamo na uprizoritev, ki bo kot ljudska predstava danes v petek 30. t. m. ob 15. Veljajo globoko znižane cene od 14 din navzdol.

Oxilio in Camasio »Bog z vami, mlada leta!« (»Addio, giovinezza!«) Ljubezniva tridejanka, ki pokaže izrez iz življenja mladega študenta v Turinu, njegovo ljubezensko zgodbo in okolje, v kateri se dogaja. Igra je pisana s pristno italijansko lahkotnostjo in dobršno mero humorja in čustvenosti. Igrali bodo Levarjeva, Mira Danilova, Gabrijelečičeva, Rakarjeva, P. Juvanova, Slavčeva, Kralj, Sever, Drenovec, Gregorin, Tiran in Milčinski. Režiser prof. Šest. Opozarjamo na premiero, ki bo v soboto 31. t. m. ob 19.30 za red Premierski.

OPERA

Začetek ob 19.30 uri
Petek, 30. maja: ob 19.: Rusalka. Izven. Ljudska predstava po izredno znižanih cenah od 24 din navzdol.
Sobota, 31. maja: ob 19.: Baletni večer. Izven. Znižane cene.
Nedelja, 1. junija: ob 15.: Princeska in znanj. Mladinska opereta. Globoko znižane cene od 24 din navzdol. — Ob 19.: Figarova svatba. Izven. Znižane cene.

Drevi v petek 30. t. m. ob 19. bodo peli čarobno Dvořakovo delo »Rusalka«, eno izmed najsvetojvrstnejših oper svetovne literature, polno čustvene topline in pesniških lepot. V blestečih melodijah vibrira ves mlk slovenskega bajeslovja, čar narave in tajnih podzemeljskih sil. V naslovni partiji bo nastopila Heybalova. Sodelovali bodo Franci, Kogejeva, Laboševa, Lupša, Sladoljev, Rakovec in Barbičeva. Režiser C. Debevec, dirigent N. Stritof. Opozarjamo, da je predstava ljudska in da veljajo izredno znižane cene od 26 din navzdol.

RAZNO
Beseda 50 par. Davek posebej.
Najmanjši znesek 8.— Din

MOTNJE V OREVESJU
neredno stolico, krče, slabosti
in drugo Vam prežene uživanje

»AMBROZEVE MEDICE«
ki jo pristno dobite le v ME-DARNI, Ljubljana, židovska
ulica 6. 26. T

OGLASUJ
v
»Slov. Narodu«

KROGLE ZA BALINANJE
naprodaj v gostilni Bergant,
Trnovo. 940

Makulturni papir
proda
uprava »Slovenskega Naroda«
Ljubljana, Knaflijeva ulica št. 5
Inserirajte v »Slov. Narodu«!

✠

Zapustil nas je za vedno v 77. letu svoje starosti naš dohri, ljubljani soprog,
oče, ded in tast, gospod

Ciril Pirc

častni mečan in dolgoletni župan kranjski

Predragega pokojnika bomo spremili k večnemu počitku v soboto, dne
31. t. m. ob ½ 4. uri popoldne iz kapelice Sv. Nikolaja na Zalaj na pokopališče
k Sv. Križu.

LJUBLJANA-KRANJ, dne 29. maja 1941.

Rodbine: PIRC, SIRC, KERN

✠

UPRAVNI ODBOR TISKARNE »SAVE D. D.« v Kranju sporoča žalostno
vest, da je dne 29. maja t. l. umrl v Ljubljani naš ustanovitelj in dolgoletni
predsednik, gospod

Ciril Pirc

dolgoletni župan mesta Kranja

Pogreb bo v soboto, dne 31. maja t. l. ob ½ 4. uri z Zal, iz kapelice Sv. Niko-
laja, na pokopališče pri Sv. Križu.
Ohranil mu bomo časten spomin.

KRANJ, dne 29. maja 1941.

Morje — neusahljiv vir dalmatinskega bogastva

Morje je donosen vir, ki ne bo nikdar usahnil

V pričakovanju, da bodo raziskavanja dala osnovo za dokaz, da so najdišča zlata na vzhodni obali Jadrana, objavlja šibeniški poročevalec turinskega lista »La Stampa« pregled o ribištvu in o ribarski industriji v tem predelu, viru blagostanja v novih dalmatinskih pokrajinah.

Alli je zlato v Dalmaciji? se vprašuje poročevalec. Temu vprašanju se bo nasmehnil marsikdo, ki je videl revščino večine prebivalstva in obupno kraško skalo. Vendar pripoveduje že Plinij, da so v času Nerona pridobivali v Dalmaciji po 50 liber (rimska teža) na dan in sicer brez vsakršnih težav, ker se je nahajalo na površju zemlje. Tudi Marcijal govori o »Auriferæ terræ« (o zemlji, ki daje zlato). Slednjé obstaja v Rimu od nekdaj rek: blestaje kakor dalmatinsko zlato.

Medtem, dokler se vprašanje o nahajališčih zlata v Dalmaciji ne pojasi, pa je treba upoštevati važnost ribiške obrti v Dalmaciji in ribarske industrije, ki predstavlja nedvomno vir bogastva za Dalmacijo. Morje je donosen vir, ki ne bo nikdar usahnil. Bauxit, premog, železo, celo cementni kamen, ki ga je v Dalmaciji v izobilju, bodo zmanjkali v teku vekov, ribe pa — vsaj sedaj — ne dajejo nobenega znaka, da bi popuščale v množeni, niti ne težnje, da bi spremenile svojo selitveno smer. Na ribe se torej lahko zanašamo

prav gotovo, bodisi v pogledu hranila bodisi v industrijskem smislu.

Tudi bivša Jugoslavija, četudi je bila počasna v izkoriščevanju tega vira, ni zamenjajala ribarstva. Mnogo jadrnic in motornih čolnov, last zasebnikov ali združenj, je črpalo znaten dohodek iz obalnega ribištva, vendar so živeli ribiči v revščini, ker je vsem ribarskim industrijam manjkalo splošno razumno vodstvo. Glavni dohodek dalmatinskega ribištva prinašajo sardele, sardoni, sardelice, skuše, tuni, palamide in luksuzne ribe.

Sardel ni treba posebej predstavljati. Znanе so na vseh mizah, revnih in bogatih, ker so zelo okusne. Vzdržijo mnogo časa, če jih shranimo nesoljene v sodih ali pa konzervirane v olju kot sardine. Tudi sardoni imajo ista svojstva. Sardine in sardoni so selilne ribe, ki so vedno pošiljali močne procesije v Jadran, kjer sicer ni zanje tako obilna hrana, kakor na alžirskih, tuniških in portugalskih obalah ali pa v Biskajskem zalivu, vendar izvrstna. Kakršnen koli naj si bo razlog, dejstvo je, da se sardele in sardoni nahajajo v izobilju ob dalmatinski obali.

Ni lahko določiti količine teh rib ob vzhodni jadranski obali, vendar naj zadostuje dejstvo, da je ena sama tridka v Trstu uvozila vsako leto za 100 vagonov, ne da bi se pri tem upoštevali otoki, ki ob-

dajajo Zader. Bivša Jugoslavija je izkuzovala letno okroglo 700 do 800 vagonov uvoženih sardel in sardonov. Za otoki okoli Zadra so najboljše točke za ribji lov med Visom in Boko Kotorsko.

Tuni, ki ga love na različne načine v Jadranu, je izredno dobra in okusna riba, bodisi sveže pripravljena ali pa konzervirana. Tun se dobi skoro na vseh točkah dalmatinske obale, v vseh velikostih, od prav majhnih do velikih, od 7 do 8 metrov. Preproste ribe vobče, ki so namenjene za splošen konzum, lovijo večinoma z druge in industrije. Kdor pa nima sredstev ali je rad svoboden, se bavi s lovom finih, boljših rib, n. pr. barbonov, brančinov itd. Tudi teh finjših rib je tako v izobilju, da lahko zadostujejo profesionalnim in diletantskim ribičem.

V nadaljnjem poročilu opisuje poročevalec različne fineše ribe in način njih lovljenja ter zaključuje z opisom, kako se nekatere ribe love s kopjem, posebno prav veliki brančini, ki so tako prebrisani, da se izogibajo trnku in mreži in morejo celo pojedati s trnka svo vabo, ne da bi se dali uloviti.

Ni dvoma, da bo ta panoga za ljudsko prehrano še večjega pomena, ker ji bo vlada gotovo naklonila svojo izdatno podporo, kakor je to storila tudi že v vseh panogah, ki služijo dobrobiti prebivalstva.

Ciril Pirc

Ljubljana, 30. maja. Včeraj je v Ljubljani umrl bivši župan Kranja g. Ciril Pirc v 77. letu starosti. Vest o smrti tega plemenitega moža je pretrgala vse številne njegove prijatelje in znance, pa tudi prebivalce Kranja, saj je bilo pokojnikovo ime v temi zvezi z ogromnim napredkom Kranja v zadnjih desetletjih.

Ciril Pirc, bivši kranjski župan. — Ciril Pirc, il fu Sindaco di Kranj.

Pokojni Ciril Pirc je bil rojen 17. februarja 1865 v Kranju. Izhajal je iz stare ugledne kranjske trgovske rodbine. Že njegov oče Matej je bil vnet rodoljub, prvi predsednik Narodne čitalnice in kranjski župan. Gimnazijo je njegov sin Ciril študiral leta 1884. Na Dunaju je absolviral pravno fakulteto. Zaradi očetove in bratove smrti pa je moral le prevzeti domačijo. Posvetil se je domačemu gospodarstvu, še bolj pa narodnemu delu. Številna narodna društva so ga imenovala za častnega člana in kranjska občina za častnega meščana.

Javno delo pokojnega Cirila Pirca sega daleč nazaj v dobo ljudskih taborov. Oral je ledino na marsikaterem področju in je dvigal zavest kranjskega meščanstva. Posebno važno in plodno je bilo njegovo delo na gospodarskem področju. Občinski odbornik je bil nad 45 let in od 1919 na čelu kranjske občine. V nekdanjem deželnem zboru je zastopal kranjsko-škofjeloški volilni okraj od leta 1901 do 1913. Neprecenljive zasluge si je pridobil v bojih za napravo vodovoda v Kranju in v okolici. Kakor nihče drugi pred njim je poznal potrebe mesta Kranja in vse nujne zahteve meščanov in prebivalstva, so imele v županu Cirilu Pircu najboljše tolače. Užival je polno zaupanje in spoštovanje in je ob složnem nastopanju občinskega odbora uresničil svoje najvažnejše načrte.

Že kot občinski odbornik je pridobil Kranju vrnitev stare gimnazije, ki se je leta 1894 otvorila in izpopolnila v višjo gimnazijo. Odločno se je potoeval za zgraditev velikega mostu čez Savo in se boril za gradnjo tržiške železnice. V območje kranjske občine je pritegnil Gaštet in Goran Savo, kjer se je naselila velika tekstilna industrija, od katere so živeli tisoči domačinov. Skrbel je za modernizacijo mesta in cest. V zadnjem desetletju svojega občinskega delovanja je dosegel, da se je ustanovila v Kranju tekstilna šola in da se je zgradilo kopalnice. Povsod, kjer je šlo za blagor javnosti, je bil na delu, vsi, tudi politični nasprotniki, so ga spoštovali, kajti v političnem življenju je bil strogo objektivni. Kot zastopnik mesta Kranja pa ni poznal razlik med strankami in je vsakemu ustregel, če je le mogel. Zupansko mesto je smatral za častno. Njegovo delo in njegove zasluge so mu priznali ob mnogih priložnostih tudi nasprotniki. Leta 1932 je bil izvoljen v bivši banovinski svet.

Ob smrti Cirila Pirca se vsa slovenska javnost zaveda, da je izgubila moža, ki je vse svoje življenje delal za javni blagor, in to plemenito in nesebično. Slava njegovemu spominu! Ugledni Pirčevi rodbini ob težkem udarcu naše najiskrenejše sožalje!

Igra iz življenja visokošolcev:

Delo italijanskih dramatikov Camasia in Oxilia »Bog z vami, mlada leta!«

Ljubljana, 30. maja. Dela italijanskih avtorjev so dosegla doslej na našem odru vselej veliko odobravanja in se razveseljevala dobrega občiska. Da je temu res tako, vidimo, če se spomnimo vprizoritev: »Sluga dveh gospodov«, »Rdeče rože«, »Trideset sekund ljubezni« in »Zaprta vrata«. Prav gotovo so imele te igre uspeh zaradi posrečene izbire snovi, načina, kako so jo obravnavale, odrske tehnike in seveda, — ne nazadnje, zaradi učinkovite interpretacije. Te igre vsebujejo tiste odrske vrline, ki so za občinstvo dojemljive: bodisi dramatično, bodisi vedrost in humor, predvsem pa temperament, za katerega smo dovzetni.

L'attrice Annita Levar. — Gledališka igralka Ančka Levarjeva.

Prilagodnje delo na spondu naše Dramo bo Camasia in Oxiliajeva veseloigra: »Bog z vami, mlada leta!« Že sam naslov da slutiti snov, te resnično ljubeznive, srčkano lahkotne igre, ki ni brez čustvenosti. Avtorja sta imela posrečen prijem: izbrala sta si eno izmed tistih snovi, ki pri občinstvu nikoli ne odpove: študentovsko življenje. Kateri gledalec ne bi z vedrim in hkratu nekoliko ganjenim smehljajem sodoživljal življenje mladeži okrog dvajsetih let in se hkrati ne spominjal podobnih veselih in otožnih lastnih doživljanj? Kdo jih nima? Spominov na razigrana študentovska leta z njihovimi norčijami

mi, sušo v žepu, bohemsko razpisnostjo ob dobrin časih, ljubeznivimi avanturicami, platonskimi in drugačnimi? Kdo ne podleže čaru, ki se poraja iz takih mladostnih časov, ko se bori nepokvarjena čustvenost z prvimi krutimi realnimi spoznanji o varljivosti nekaterih idealov, in ko pokušna mlad človek s kretljivo razgledanega človeka postati mojster življenja?

Ljubeznivega zgodba medicinka Marja (Kralj), ki študira v Turinu in stanuje pri gospe Rozi (Rakarjeva) ter se je zaljubi v njeno hčerko Dorino (Levarjeva), najde svojo peripetijo v flirtu s skrivnostno elegantno damo (Danilova). K temu osrednjemu dejanju se vpletajo humorne in zabavne epizode s njegovimi kolegi: Carlom (Drenovec), Leonom (Sever), Emo (Gahrjelčičeva), Ernestom (Tiran) in Glavničarjem (Milčinski). Očeta bo igral Gregorin, mater P. Juvanova, svetličarko Slavčeva. Prav gotovo bo ta večer, ko bo imela besedo razigrana mladost, za občinstvo prikupen in prav dobrodošel. Igro je sreštil prof. Šest, inštrator je trag. Franca, prevod pa je delo Smiljana Samca.

L'attore Emilie Kralj. — Gledališki igralec Emil Kralj.

ga primerjalnega študija novih južnoafriških jezikov. Posebno pomembna pridobitev na tem področju je bila najdba misijonarja Krapfa, ki je v vzhodni Afriki našel več rokopisov v jeziku suaheli. To je bilo pred 100 leti. Rokopisi so bili pisani z arabskimi pismenkami, prepis pa je oskrbel misijonar Krapf, ki je objavil tudi še danes dragocen slovar suahelskega jezika.

Več let so bili ti rokopisi shranjeni v knjižnici nemške orientalske družbe v Halle. Objavil jih je naposled dr. Büttner, ki je prvi poučeval suahelščino v seminarju za orientalske jezike na univerzi v Berlinu. Med modernejšimi raziskovalci afriških jezikov je treba omeniti Roberta Lepšusa, ki je v Nemčiji ustanovil egiptski muzej in je tudi ustanovitelj berlinske fakultete egiptologije.

Plemenita oporoka

Švedski industrijalec Adolf Lindgreen, ki je pred dnevi umrl, je bil vedno ponosen na to, da je iz nič nekaj postal. V svoji oporoki je napisal, da je s nepornim delom in s pomočjo srečnih okoliščin iz nič postal bogat človek. V svojem življenju je bil vedno prepričan, da se izpridijo in postanejo nesrečni s svoji vred vsi tisti, ki si pridobijo mnogo denarja brez velikega napora.

Zaradi tega je Lindgreen zapustil svojim sinovom samo toliko denarja, kolikor ga potrebujejo za ustvaritev trdne ekstenze. Ostanek premoženja, to je okrog 6.000.000 švedskih kron (30 milijonov lir) je pa zapustil pridnim mladeničem, ki morajo zaradi nezmatne vsote ne morejo doseči visokega činja, za katerega so se izkazali sposobni. Nad 2 milijona kron je pa zapustil zavodim in ustanovam, ki hočejo reformirati po higienskih in gospodarskih načelih poljedelsko dela.

Trojčke iz Apuanije

Trojčke, znane v Italiji kot trojčke iz Apuanie, so te dni dopolnile leto dni. Na mehanika Lorenzinja je rodila trojčke in sicer tri deklice, ki so dobile pri kratu imena Marija, Fija in Gabrijela. Deklice so zdrave in čile in so v prvem letu izredno lepo uspevale. Prve mesece so preživele pod nadzorstvom zdravnikov v bolnici, zdaj so pa v popolni oskrbi matere. Njih oče Peter Lorenzini pa se nahaja kot mehanik v osmiju, ki so ga naselile italijanske čete. Ob prvem rojstnem dnevu so trojčke počastili predstavniki mesta in zastopnice senškega Fašija, ki so deklicam prinesle lepa darila.

Stroj za meteorološke napovedi

Pred nekaj leti so prišli v promet v Stockholmu instrumenti, s katerimi se avtomatično natančno vremenske napovedi. Aparat se lahko priključi vsakemu telefonskemu aparatu v mestu in odgovori s pomočjo plošče na pozitivne telefonskih abonentov. Taka meteorološka služba se je uveljavila tudi na Norveškem in sicer z velikim uspehom, kajti registrirali so do 20.000 pozivov dnevno.

Sadite čim več zelja!

Obeta se zopet zelo velik izvoz našega kislega zelja v Trst — Zeljarji bodo kupovali več zeljnatih glav kakor doslej

Ljubljana, 30. maja. Ljubljansko kisló zelje je slovelo že pred vojno daleč po svetu. Trst je bil izvozna luka za naše zelje, ki so ga pridelovali za izvoz predvsem Trnovčani. Zeljarstvo v Trnovem ima lepo tradicijo in še tem bolj se je razvilo, ko so zelje izvažali tudi v daljni svet ter ga niso pravljali le za konzum v sami Ljubljani. Trnovsko zeljarstvo je bilo tako dobro razvito, da ni propadlo, ko so prišla leta zastoja. V povojnih letih izvoza v Trst ni bilo več in trnovski zeljarji so se morali zadovoljiti predvsem s samim ljubljanskim trogom.

V zadnjih letih pa dovažajo na naš trg tudi mnogo zelja s Posavja. Trnovo nima več monopola za zeljarstvo. Stari obrtni, ki so pred vojno izdelovali na vagono kisló zelja, obratujejo v sezoni, jeseni, v mnogo manjšem obsegu. Sodarji izdelujejo tudi mnogo manj sodčkov za razpošiljanje zelja. Prejšnje čase je konjunktura za zeljarstvo zelo koristila tudi zelenjadarjem in kmetom. Zeljarji sami niso nikdar sami pridelovali dovolj zelja za predelavo in so ga vedno dokupovali. Čim večje je bilo povpraševanje po zeljnatih glavah, tem dražje so bile in tem več denarja je prišlo v Trnovo, v to ljubljansko predmestje, ki že dolgo živi predvsem od zelenjadarstva. Zeljnate glave so pa lahko dobro prodajali tudi pridelovalci v drugih krajih, ker jih Trnovo samo ni predelovalo dovolj za veliko porabo zeljarjev.

Ze nekaj let so pridelovalci zelja zelo težko našli odjemalce za svoj pridelek.

Tudi ob slabih letinah je bil trg vedno zelo dobro založen z zeljnatimi glavami, a kupcev je bilo malo. Zeljarji so kupovali le najlepše blago, a niso ga mogli dobro plačevati, ker je kisló zelje izgubilo ceno. Nekaj časa je bilo izvrstno kisló zelje na prodaj čelo po 2,5 din kg. Še zdaj, ko je precej boljša kupčija s kislim zeljem ter ga je že precej razprodanega, je najboljše trnovsko zelje po 4 do 5 din kg. Zaradi tega marsikomu ni kazalo saditi zelja. Upravičena je bojazen, da bi zelenjadarji in kmetje sadili tudi letos manj zelja, če bi jih ne opozorili, da se jeseni obeta precej boljše kupčija z zeljem kakor prejšnja leta.

Zdaj je še čas, da izpodbudimo ljudi: naj sade čim več zelja. Sade ga naj več tudi kmetje, ne le zelenjadarji. Posebno dobra zemlja za pridelovanje zelja je na Barju. Ze nekaj let pridelujejo na Barju zelo uspešno več vrst kapusnic. Pri barjanski šoli pridelujejo vedno dovolj dobrih sadik, tako da se pridelovalci lahko zalagajo s primernimi vrstami.

Trnovski zelenjadarji sodijo, da bo Trst že letos postal naše največje tržišče za kisló zelje ter da bodo lahko pripravili mnogo več zelja kakor prejšnje čase. Toda nekateri se boje, da ne bodo mogli nakupiti dovolj zeljnatih glav. Vendar kaže, da bo tudi pridelek zelja letos večji kakor prejšnja leta, ker zelja precej sade tudi številni meščani za svojo porabo. Vsekar je pa potrebno opozarjati ljudi, dokler je še čas, naj sade več zelja.

študij afriških jezikov v Nemčiji

Prve revije o jezikih afriških domačinov so bile objavljene v Nemčiji

V Nemčiji so študirali afriške jezike posamezni jezikoslovci, še preden je Nemčija ustvarila svoj kolonialni imperij. Obilo gradiva so prinesli v Nemčijo nemški raziskovalci Afrike, zlasti Barth, Nachtigal in Schweinfurt. V tej dobi so v Nemčiji prvič proučevali več sto afriških jezikov na znanstven način. Prvi, ki je opozoril na slinčost jezikov, ki jih govori prebivalstvo Južne Afrike, je bil naravoslovec Lichtenstein, ustanovitelj zoološkega vrta v Berlinu. Filozof Bleek je dokazoval, kako je treba tudi pri afriških jezikih uporabljati Grimmove zakone o pretvarjanju glasov. Objavil je leta 1869 »Primerjalno slovnico južnoafriških jezikov«. Te jezike

je Lichtenstein imenoval s skupnim imenom »bant« in tako se imenujejo še danes. Bantu pomeni ljudje. Kakor drugi jezikoslovci je tudi Nemeck Bleek napisal svoje študije v angleščini, ker je tedaj vladalo prepričanje, da v Nemčiji ne bo zadostnega zanimanja za tako oddaljene jezike. Od tod izvira zmotno prepričanje, da so ustanovitelji študija afriških jezikov Angleži.

Prve revije o jezikih afriških domačinov so bile objavljene v Nemčiji in ne v Angliji. Leta 1876 je misijonar Endemann objavil svojo slovnico jezika »sotho«. Leta 1911 je k tej dodal slovar. Obe deli sta bili tako dobri, da sta postali podlaga vse-

Blodna ljubezen

Roman

In s temi besedami, ki so jih spremili poljubi, je osušila krasne črne Jeanine oči, da se je pomirila in potolažila. Ko je pa napočil trenutek odhoda, ko je kočija z mladima zakoncema že krenila proti kolodvoru, se je Hermina poslovala od Jeanne in z zadnjim pogledom. Videla je, kako je objokani sestrični zaigral smehljaj okrog ust.

Družba je zadržala gospo de Quelerin do večera.

Stopila je iz hotela že bolj pomirjena in ko je sedla v kočijo, ki naj bi jo spremljala domov, ji je dejal potrpežljivo čakajoči Romain z glasom, kakršnega ni bila vajena iz njegovih ust:

— Jeanne, ali bi ne hoteli iti peš?

Vsa presenečena se je ozrla nanj.

— Seveda, zelo rada, če vas to veseli.

In tako sta krenila v temno noč kakor dva nezkušena zaljubljenca, ne da bi se zmenila za mimoidoče in govoreč samo o dogodkih minulega dne.

— Zelo vas je potrló Jeanne, da je Hermina odpotovala. Videl sem, kako ste plakali, je dejal Romain dobrodušno.

— Da, je pritrčila Jeanne, in ob spominu na to svežo bolelost se ji je stisnilo srce.

— Tudi mene je to globoko ganilo, — je nadaljeval Romain. — Kaj hočemo — biti moramo pametni. Na tem se ne da nič spremeniti in če je našla Hermina v zakonu svojo srečo, nimava pravice presojati jo sebično:

In dobrodušno je pripomnil:

— Prepričan sem, da bo Hermina z Reneem tako srečna kakor Renee z njo. Saj sta naravnost ustvarjena drug za drugega.

Jeanne prvi hip ni vedela, kaj bi odgovorila. Teh besed nikakor ni pričakovala, bila je presenečena, ko je slišala, da je Romain simpatično izgovoril ime, o katerem je mislila, da mu je zoprno.

Romaina pa prav nič ni jezil njen molk. Skrbno jo je vodil po slabo razsvetljenem hodniku in pazil, da bi se ne spodtaknila ali stopila v blato, kajti čez dan je deževalo in tu pa tam so bile luže. Večer je bil pa krasen. Pihljala je iznad morja topla sapa.

— Nikoli bi ne bil mislil, da bova nočoj hodila peš — je dejal Romain veselo. — Naprosil bi bil poveljnika posadke, da bi nama dal na razpolago čoln in lahko bi se vozila po pristanišču.

— Da, — je pritrčila Jeanne in žal ji je bilo, da se to ni zgodilo.

— Odločiva to na drugi večer, če vam bo prav, Jeanne.

— Odločite sami o tem, Romain, je odgovorila skromno.

Prišla sta do večnih vrat. Tu je pa Jeanne naenkrat zamolklo vzkliknila in se obenem zasmejala.

— Ah, bože moj, Romain, pozabila sem vam povedati to. Nikakor se ne morem opravičiti, da sem bila tako lahkomiselná.

— Kaj, lahkomiselná? je vprašal mirno.

— Kar pomislite. Zaradi naše rodbinske svečanosti sem dala obema služkinjama do jutra prostó. Tako sva ostala čisto sama. Do jutra tu ne bo nikogar, ki bi nama mogel postreči.

Romain se ni mogel ubraniti smeha.

— No, óraga moja Jeanne, si bova pa sama pomagalá. Kaj je nama sploh potrebna postrežba? Ali ne moreva opraviti vsega tudi brez služkinj?

— Seveda, je odgovorila, — samo za vas bi morala skrbeti. Bolje bi bilo, če bi se bila zatekla h gostoljubju mojih roditeljev. — Potlej je pa pripomnila lokavo:

— Sicer imava pa še dovolj časa, da se lahko vrneva k njima, če želite.

— Ne, ne — je odgovoril Romain — nekoliko utrujen sem po današnjem dnevu. To pot imava že za seboj in nobene potrebe ne vidim, da bi se vračala tja.

In vstajni je ključ v ključavnico na dvorišče vodeših vrat. Ker je bila tema kakor v kozjem rogu, je priljal vžgalico in posvetil ženi na pot.

To je bila čisto majhna vsakdanja pustolovščina, toda obema je prinesla izredno veselje. Kakor šolarja sta se zabavala pri tem. Romain je

pustil ženo na pragu, sam je pa vstopil in priljal luč na hodniku.

Najprej sta odšla v jedilnico, kjer je Romain odložil bodalce in trioglati klobuk. Jeanne je odprla buffet in vzela iz njega krožničke in pribor, potem je pa dejala: Gotovo ste lačni, saj pri obedu niste skoraj ničesar jedli.

— Res je — je pripomnil Romain. — Ali se bo našlo kaj za pod zobe?

Jeanne je vzela iz buffeta velik kos kruha, nekaj poznih breskev, dva grozda in košček sira. Na mizo je postavila steklenico vina.

— To bo dokaj pičila večerja — je menil Romain smeje.

Jeanne si ni mogla pomagati in tudi ona se je glasno zasmejala.

— To je vse, je dejala še enkrat in postavila skromne dobrote na nepogrnjeno mizo.

Začela sta jesti in oba sta čutila naravnost otroško radost. Vse nepričakovano jima je prinašalo veselje. Bila sta sama in tudi to se jima je zdelo prijetno.

In vendar, ko sta z velikim tekom vse pospravila, sta začutila, kako ju je nenadoma obšla žalost. Veselje je ugasiló v njunih očeh in smeh je zamrl na njunih ustih. Tsnobna ju je obšla in umolknila sta.

Skupni večerji ljubečih se bitij je moralo slediti še nekaj. Ker sta bila sama v okrilju noči pod skupno streho in ker sta bila mož in žena, ljubeča se... no torej.